

Isootpyssyt.

Kirjoittanut nimimerkki "Taipaleen pioneeri"

Alahärmäläisistä miehistä kokoonpantu vahvistettu erillinen 31. Pion. K. siirtyi kolmisen viikkoa ennen talvisodan alkamista Sakkolan Pannusaaresta Suvannon ja Taipaleenjoen tuntumaan, tarkemmin sanottuna Metsäpirtin Kirvesmäen ja Koukunniemen kyliin. Komppanian valtaosa majoitettiin Koukunniemen taloihin ja riihiin. Jo ennen sodan alkamista jokainen mies oppi tuntemaan koko Koukunniemen alueen jopa Terenttilänkin. Kun venäläiset aloittivat talvisodan 30.11.1939 kello seitsemän aamulla, niin heti sodan alkuhetkellä komppania sai tuntuman sotaan, kun venäläinen laivasto-osasto tulitti Laatokalta Taipaleenjoen suun suunnalta majoitusalueettamme. Komppania työskenteli sitten pioneerien alaan kuuluvissa tehtävissä sodan loppuun asti everstiluutnantti Kempin komentaman JR30:n alueella, jossa mikään tukikohta ei jäänyt meille pioneereille tuntemattomaksi. Tutuiksi tulivat pähkenikkä, volossula, makkara, patoniemi ja Kirvesmäen numeroidut tukikohdat joita sodan lopulla olikin jo seitsemän. Varustelutyöt tehtiin, joko päivällä tai yöllä, tilanteen mukaan. Vaarallisimmissa kohteissa työt tehtiin aina yöllä. Kuuluin komppanian kolmanteen joukkueeseen, jota seuraavien tapahtumien aikaan johti jääkärivääpeli Kustaa Ylimäki.

Oli helmikuun alkupuoli meneillään vuonna 1940. Edellisyön aherrusten jälkeen joukkue oli nukkunut päivän kahdessa Vilakkalan talossa. Illansuussa joukkueelle tuotiin käsky: Valmistautukaa lähtemään Kirvesmäkeen kaivamaan juoksuhaudaa. Pakkanen oli suorastaan hirvittävä, joten pukeutuminen oli suoritettava erittäin vahvasti, että kykeni pysymään jäätymättä seuraavaan aamuun asti. Saappaat oli yleensä liian pieniä, siksi monella oli vaikeuksia saada sopimaan niihin kyllin monet, kolmet sukat tai vaihtoehtoisesti flanelliset rätit. Muuta vaatetusta täytyi olla, kaksi alusvaatekertaa, villahousut ja paita, asepuiku, mantteli, villainen kaulansuojus jolla voitiin suojata leuka ja muukin osa naamaa, hyvät käsineet, karvalakki ja lumipuku.

Työ, johon olimme lähdössä oli varmaankin hyvin tärkeä, sillä olihan harvinaista, että koko kuusikymmentäviisi miestä käsittävä joukkue määrättiin kokonaisuudessaan samaan työkohteeseen. Aikanaan lähdettiin marssimaan seitsemän kilometrin päässä olevalle työmaalle. Pakkanen piti huolen, ettei miehiä hiostanut ja se nopeutti marssia. Työkalut tuotiin

hevosella piilopirtin korsulle asti, jossa sitten jokainen mies otti reestä työkalun itselleen, joko lapion tai rautakangen. Tuo piilopirtin lujarakenteinen korsukin oli jokseenkin kokonaan joukkueemme tekemä. Korsu jouduttiin tekemään varsin vaikeissa olosuhteissa. Ei ollut leikkiä rakentaa korsua kovissa kranaattikeskityksissä. Miehistömenetyksiäkin sattui mm komppanian varapäällikkö luutnantti Horn kaatui polulle kahdensadan metrin päähän korsulta. Piilopirtiltä joukkue johdetaan polkua myöten tukikohta neloseen.

Joukkue on nyt saapunut etulinjan ampumahautaan. olen jonossa viimeisenä. Lähimmät miehet edessäni ovat silloiset korpraalit Oskari Väli-talo ja Eino Laakso. Viholliseen katsoen oikealla puolellani seisoskelee kaikki joukkueen miehet ja naputtelevat kylmissään saappaankärjellä toista saapasta, vaihtaensilloin tällöin jalkaa. Vasemmalla puolella ni ampumahauta loppuu korsuun. Joukkueenjohtaja Ylimäki menee korsuun ilmoittamaan tukikohdan päällikölle saapumisestamme ja saamaan tarkempia ohjeita työmaasta.

Venäläiset aloittavat valtavan konekivääritulituksen etuvasemmalta, Mustaojan suun suunnalta. Tulitus kohdistuu juuri tähän nelostukikohtaan, mutta ampumahauta on onneksi kyllinsyvä, joten olemme hyvässä suojassa kuulasuikkuilta. Ilta on pimeä, sillä kuu ei ole vielä nousut. Itseni ja korsun puolivälissä seisoo pienenlanta jalkaväensotilas vartiossa seitsemänkymmentä senttiä korkealla korokkeella, josta hän näkee etumaastoon senverran mitä pimeys antaa myöten. Menen Väli-talon kanssa vartiomiehen puheille ja tiedustelemme vähän kuluneen päivän tapahtumia. Jätämme sitten vartiomiehen rauhaan emmekä enää kiinnitä huomiota häneen. Vähänajan kuluttua aukenee korsunovi ja Ylimäki tulee korsusta opas edellään. Kuulemme oppaan sanovan: Mitä sinä sielä istut? Kohennamme huomiotamme ja näemme vartiomiehen istuvan ampumahaudan pohjalla, nojaten selällään haudan seinämään. Vartiomies ei vastaa kysyjälle. Opas ottaa kädellään vartiomiestä olkaan, ravistelee ja kysyy toistamiseen: mitä sinä sielä istut? mutta vartiomies on vaiti. Onko se kaatunut? ~~ja ryhtyy tutkimaan~~ sanoo opas ja ryhtyy tutkimaan, sitten hän toteaa: on kun onkin. Tarkalleen keski otsassa on vartiomiehellä kuulanreikä, jonka Väli-talon kanssa toteamme. Pimeys esti meitä näkemästä vartiomiehen putoamista korokkeelta ampumahaudan pohjalle ja venäläisten

kookoot papatti, ettemme edes kuulleet putoamisen aiheuttamaa rojahuudusta kaan. Opas käy korsunovelta sanomassa: Uusi mies vartioon, vartiomes on kaatunut.

Oppaan johdolla joukkueenjohtajamme sujuttelee ahtaassa ampumahaudassa joukkueen kärkeen. Miesjono alkaa liikkua eteenpäin ampumahaudassa. Viimeisenä miehenä seuraan jonoa. Ampumahaudan pohjalla lyhyin välein makaa päivällä kaatuneita jalkaväen sotilaita, joiden yli loikimme sitä mukaa, kun matkamme edistyy. Ampumahauta loppuu ja noustaan ylös maanpinnalle. Vasemmassa kädessäni on lapio ja käytännöllisyys syistä otan hihnasta olalla olevan kiväärin oikeaan käteeni. Kulku suuntautuu nyt yleisestä rintama suunnasta etuoikealle. Yritetään edetä juosten, venäläisten tiuhaan ammutut valoraketit pysäyttävät juoksumme kohta alkuunsa. Etenemme, kuin soidinmies metsonsoitimella, kaksi juoksuaskelparia, sitten valoraketti ja pysähdys, tuollainen oli tahti. Välitalolla on kainalossaan suurinta kokoa oleva kaksi metriä pitkä ja kymmenen kiloa painava rautakanki, mutta suuri hän on mieskin. Välitalon rautakangen takapäätä pistää hänen kainalostaan pitkälle taakse ja minulla takana juoksevala on vaikeuksia olla keihästämättä itseäni etumieheni kangen takapäätä silloin, kun kangenkantaja pysähtyy yhtä-äkkiä. Välitalo muistutti juostessaan suuri rautakanki kainalossa suuresti Abneria, Neerin poikaa Saulin sotapäällikköä, kun hän juoksi keihäs kainalossa Hasaelin edeltä. Tuo juoksuni Välitalon kanssa peräkanaa, avarsi havainnollisesti mieltäni, siitä kuinka helppoa Abnerin, Neerin pojan oli juostessaan keihäänsä takapäällä survaista takaa-ajajansa Hasaelin kuoliaaksi.

Kovissa tykistökeskityksissä on metsä hävinnyt kokonaan pois kulke-
mamme epämääräisen polun lähistöltä. Koitan löytää ja painaa mieleeni joitakin maastomerkkejä, että tarpeentullen osaisin yksinkin pois, sillä mitään takeita ei ole siitä, kuinka hyvässä järjestyksessä täältä palataan, jos yleensä palataan lainkaan.

Venäläisten kookoo tulitus kiihtyy vimmaisaksi ja meidän on äkkiä suojauduttava kranaattikuoppiin, niiden löytäminen ei tuota vaivaa, sillä niitä on jokaisen vierellä. Makaamme vähän aikaa kranaattikuopissa, kuulasuihkut pihisevät päällä, kuin söhisi käärmeittenpesää. Pahimman ryöpyn mentyä ohi jatkamme taas matkaa. Kuulasuihkujen korkeus käy miesten korkeudelta, sen voi selvästi todeta valojuovakuulista. Olemme edenneet ampumahaudasta nelisensataametriä ja tässä nyt sitten onkin työkohteemme.

Venäläisten kookootpaikeni ja siitä on syytä olettaa, että olemme päässeet heidän ampuma-alansa ulkopuolelle. Tykistököän ei ole toiminnassa, joten tuntuu hyvin rauhalliselta. Paikalla on lumivallin takana vartiossa kaksi jalkaväen sotilasta. Välitalo ja minä saamme määräyksen ryhtyä kaivamaan asemaa eli jonkinlaista kuoppaa kahdenkymmenen metrin päähän vartiomiesten takavasemmalle. Koko muu joukkue levitetään vartiomiesten ~~vasemmalle puolelle~~ oikealle puolelle. Käymme ennen työn aloittamista vartiomiesten puheilla ja tiedustelemme heiltä ~~missä~~ missä päin on omat vartiopaikat kummallakin puolella? Saamme tietää, että tämä on eteen työnnetty kärki ja kummallakin sivulla takanamme on konekivääri, joden tulitus käy edessämme ristiin rähinän sattuessa. Siirrymme työpaikalle ja alamme kaivaa kuoppaa.

Toinen pöykää rautakangella maata irti routaisesta hiekkakentästä ja toinen heittää lapiolla sivuun irroitettut maanokareet. Routaiseen maahan kuopan teko edistyy äärettömän hitaasti. Kuu nousee taivaalle Metsäpirtin kirkon suunnalta, eli suunnilleen kaakosta. Kuu antaa työntekoon tarvittavaa valoa aivan parahiksi, mutta pakkasen on aivan liian kova. Kankimies tarkenee paremmin, siksi vaihdammekin tämäntuosta työkalua, siitä huolimatta lapiomiehen hartioita tärisyttää kylmyys.

Olemme työskennelleet jo muutaman tunnin. On suunnilleen keskiyön aika. Yhtä-äkkiä lyö tykkien salamet palkealanmäen takaa etelälounaisella suunnalla. Tyämme seisautuu hetkessä ja kivetyimme odottamaan. Alkaa kuulua kovaa jylinää, joka vyöryy taivaanrannasta toiseen ja vapisuttaa taivaankantta. -Isootpyssyt, sanoi kaverini ja jatkoi, tulookhan tänne? Alkoi kuulua hornamainen ääni, kun nuo suuri kaliiperiset ammuksat lähestyi ilmassa. -Tuloo justhin kohori, sanoi kaverini. Heittäydyimme maahan. Mutta yli menivät ja räjähtivät varsinaisten asemien paikkeilla. Äsken ampuneella nelitykkisellä tykkipatterilla oli suurikaliiberisimmat tykit Taipaleen rintamalla. Noiden tykkien lähtölaukausten äänestä oppi jokainen tuntemaan, koska kyseinen patteri ampui, siitä on todisteena kaverinikin tokaisu, kun kuuli lähtölaukausten äänen, että isootpyssyt. Kyseinen patteri oli ainoa Taipaleella, joka ampuessaan sai neljänkymmenen asteen pakkasellakin taivaannavan vapisemaan ja rannat soimaan, jopa niin juhlavasti, että taka-alalle jäivät kaikki Beethoovenin, Mozartin ja kumppanien sinfoniat. Asiassa oli vain se vika, että lähestyvien ammusten hornamainen ääni lopetti tuon juhlantunteen hyvin lyhyeen.

Patteri ampui neljän-viiden laukauksen sarjan, sitten se piti muutaman minuutin tauon ja sama toistui sitten viitisen kertaa, niinollen patteri ampui kaikkiaan lähes sata laukausta, sitten se vaikenä sen yön osalta.

Kaakerramme kuoppaa, suuri kymmenkiloinen rautakanki hakkaa maata jatkuvasti, miestä vain vaihdetaan, kun kangenkäyttäjät väsyvät. Kaikesta ~~tuosta~~ ^{tuosta} huolimatta kuopanteko edistyy hitaasti. Kuu paistaa valjuna ~~vannon~~ yllä. Kankimiehen routaisesta hiekkamaasta irtisaama maa ei voi työllistää lapiomiestä, kuin pieneksi osaksi ja siksi hänen on vaikea pysyä sulana. Työryhmän kokoonpano on tässä olosuhteissa virheellinen, että lapiomieskin edes jotenkin tarkenisi, niin täytyisi häntä kohden olla vähintään kaksi kankimiestä.

Joku vihollissotilas ampui korkeutta valojuovapatruunalla edessämme olevalla Kaanaanmaalla, Pystysuora viiru nousi taivaalle ja sammui sielillä. Mikä lie ollut tuon laukauksen tarkoitus, oliko se kenties joku merkkilaukaus vai ampuiko mies vain huvikseen?

Olin ilmeisesti yllirasittunut, sillä oloni alkoi tuntua äkkiä aivan epätodelliselta, toivottomuus sai mielessäni selittämättömän suuret mittasuhteet, ei tuntunut olevan rajaa asioiden lukumäärällä, joita päässäni alkoi vilistä. Tämä nykyinen elämän meno ei ollut elämisen arvoista elämää, mutta siitä huolimatta elämissenhalu oli suuri. Kuitenkin koko elämänmeno enteili kuolemaa. Oma kuolema kummitteli, siitä muistutti joukkosidontapaikalla olevat ruumisröykkiöt, ampumahaudassa tullessa näkemämme kaatuneet jalkaväen sotilaat, oman joukkueen miesten kaatuminen, nuo tykkien salamet taivaanrannalla ja edessämme oleva vihollisen urheasti päälle käyvä jättiläisarmeija. Tuli mieleen, vääjäämättömästi tuleva valtakunnan tuho ja sen tapahduttua sorron alle joukkokansan kohtalo, sekä mielivalta kansaa kohtaan voittajan taholta. Kotikin muistui mieleen.

Jyskytimme jatkuvasti suurella rautakangella routaantunutta maata, ettemme olisi paleltuneet. Maa oli niin vahvasti routaantunut, ettemme saaneet koko yönä routaa ^{uk} pihki. Kun olisimmekin päässeet sulaan maahan, niin sittenhän kuopan teko olisi ollutkin, kuin leikkiä, mutta kun ei, niin ei. Oikeastaan suuri rautakankemme oli se joka sinä yönä pelasti meidät paleltumasta. Saihan siitä edes hiukan lämpöä, kun oikein hullunlailla jyskytti rautakangella routaista tannerta.

Alkoi olla poislähdön aika. Kaverini lähti ottamaan selvää poislähdöstä, oikealla työskennelleen joukkueen pääosalta. Kaverini tuli takaisin ja sanoi joukkueen pääosan lähteneen jo pois. Mistä lie sekin joutunut, ettei meille tuotu sanaa poislähdöstä lainkaan. Kävimme sanomassa jalkaväen vartiomiehille, että lähdemme nyt pois. Vielä lähtömme päähän vilkaisemme pientä puttaa maassa, jonka aikaan saamiseksi olimme koko yön ahertaneet. Suuri ei kuoppa ollut, mutta olisi siinä sentään yksi mies jonkinlaisen suojan saanut. Se oli kallis kuoppa, jos mittapuuna käytetään yksinomaan sitä työmäärää, joka oli kuopan kaivamiseen tarvittu. Mutta jos kuoppa myöhäisemmässä vaiheessa todella suojasi jotakuta sotilasta vihollisen tulessa, niin silloin kuopanteko kustannuksia on arvioitava toiselta kantilta.

Lähdimme rivakasti astelemaan kohti majapaikkaa, jonne aamunkajossa saavuimme. Juotuamme teen ja syötyämme jotakin, hankkiuduimme makuulle, että jaksettaisiin illantullen taas lähteä sinne, minne käsky annetaan. Eihän se pioneerinkaan elämä helppoa Taipaleella ollut.

VR
Puronvarsi Veikko

Puronvarsi

62300 HÄRMÄ

Skk / 417 / 1977 R

Isot pyssyt

Ts Metsäpirtti, Kir-
vesmäki, Koukur-
niemi

31. Erill. Pion.K. /
JR 30

1939 - 1940

5 ½ liuskaa

Lukenut:

Elle

MR

Keskiarvo:

7+

AIKAKAUSLEHTI

**KANSA
TAISTELI**

-miehet kertovat

Toimitus: Töölönkatu 35 B 1 b, Helsinki 26